

Spríevodca zmenami vo vzdelávacích oblastiach

Vzdelávacia oblasť:

Človek a spoločnosť

Predmet:

**Rímskokatolícka
náboženská výchova/
náboženstvo**

NÁRODNÝ INŠTITÚT VZDELÁVANIA A MLÁDEŽE

Sprievodca zmenami vo vzdelávacích oblastiach

Človek a spoločnosť – Rímskokatolícka náboženská výchova/náboženstvo

Doc. ThDr. Tibor Reimer, PhD.

Obsah

01	<u>Aké zmeny prinášajú nové vzdelávacie štandardy?</u>	3
02	<u>Ako „čítať“ vzdelávacie štandardy?</u>	9
03	<u>Ako pracovať so vzdelávacími štandardmi pri tvorbe učebných osnov?</u>	12
04	<u>Ako dosahovať ciele vzdelávacej oblasti priamo vo vyučovaní – praktické ukážky</u>	25
05	<u>Na čo sa pri vzdelávacej oblasti zamerať pri hodnotení?</u>	31

Aké zmeny prinášajú nové vzdelávacie štandardy?

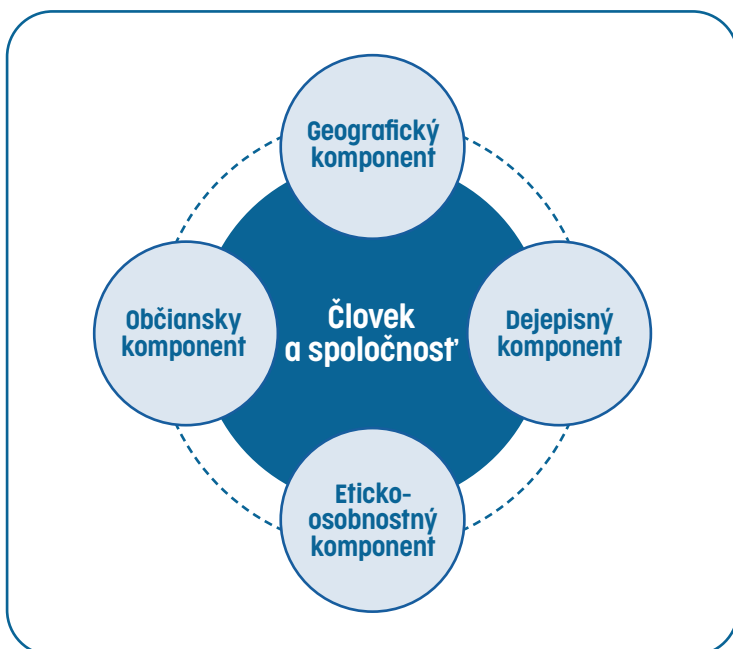
Vyučovací predmet rímskokatolícka náboženská výchova/náboženstvo sa presunul zo vzdelávacej oblasti *Človek a hodnoty* do vzdelávacej oblasti *Človek a spoločnosť*, ktorú tvoria vyučovacie predmety geografia, dejepis, občianska náuka a etická alebo náboženská výchova. Základným východiskom vzdelávacej oblasti *Človek a spoločnosť* je odkrývanie a rozvíjanie žitého prítomného vzťahu žiakov k ľudskému svetu, k sociálnym, historickým, kultúrnym, prírodným, morálnym a náboženským fenoménom. Náboženská výchova spolu s etickou výchovou sú súčasťou eticko

-osobnostného komponentu. Náboženská výchova je špecifickým priestorom, v ktorom žiaci objavujú a poznávajú skutočnosť z pohľadu náboženstva.

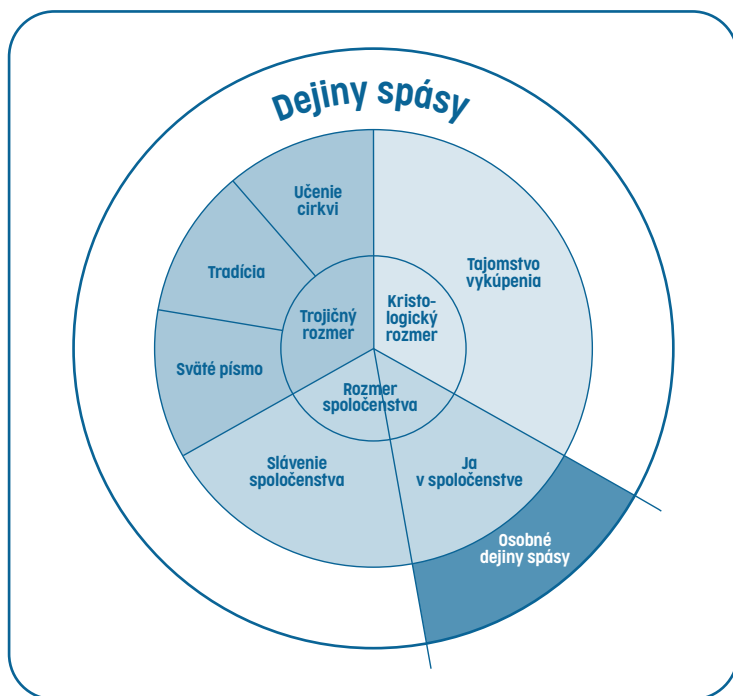
Od reformovaného kurikula katolíckej náboženskej výchovy (2010) k inovovanému kurikulu rímskokatolíckej náboženskej výchovy (2023)

Súčasnú **kurikulum rímskokatolíckej náboženskej výchovy** bolo schválené Konferenciou biskupov Slovenska v roku

2010. Cieľom náboženskej výchovy bolo podľa kurikula formovať v žiakoch náboženské myslenie, svedomie, náboženské vyznanie a osobnú vieru ako osobný prejav náboženského myslenia a integrálnej súčasti identity žiakov. Učebné osnovy kladli dôraz na žiaka a rozvinutie kľúčových kompetencií potrebných pre jeho osobný život a život v spoločnosti. Špirálová štruktúra učebných osnov umožňovala postupné prehľbovanie učiva v nasledujúcich ročníkoch vždy na náročnejšej úrovni. V lineárnej štruktúre bol obsah učiva rozdelený do troch oblastí: trojičný rozmer, kristologický rozmer a rozmer spoločenstva. Uve-

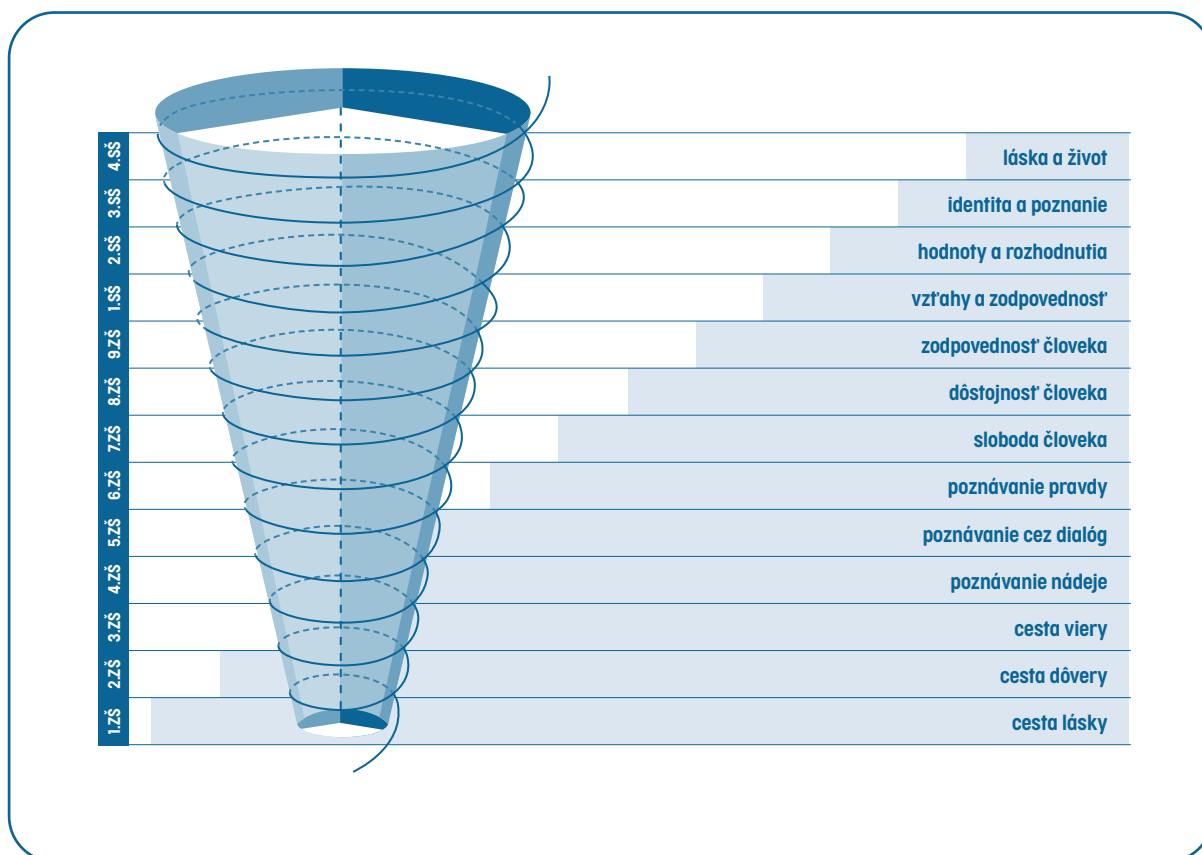
Obrázok 1: Komponenty vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť

Obrázok 2: Obsah učiva: trojičný rozmer, kristológický rozmer a rozmer spoločenstva

dené lineárne oblasti sa prehlbovali v špirále, ktorú tvorilo trinásť úrovní. Lineárne oblasti sa opakovali v celej špirále, výsledkom čoho bolo postupné rozširovanie učiva a jeho prehlbovanie primerane veku žiakov. Ciele učebných osnov kládli dôraz na osvojenie kľúčových kompetencií žiakov, preto proces edukácie smeroval k aktívnemu zapojeniu žiaka do procesu učenia, ktoré bolo založené na skúsenosti a zároveň bolo prepojené so životom.

Od roku **2015** nadobudol účinnosť **Inovovaný štátny vzdelávací program (iŠVP)**, ktorý definuje aj nové výkonné a obsahové štandardy

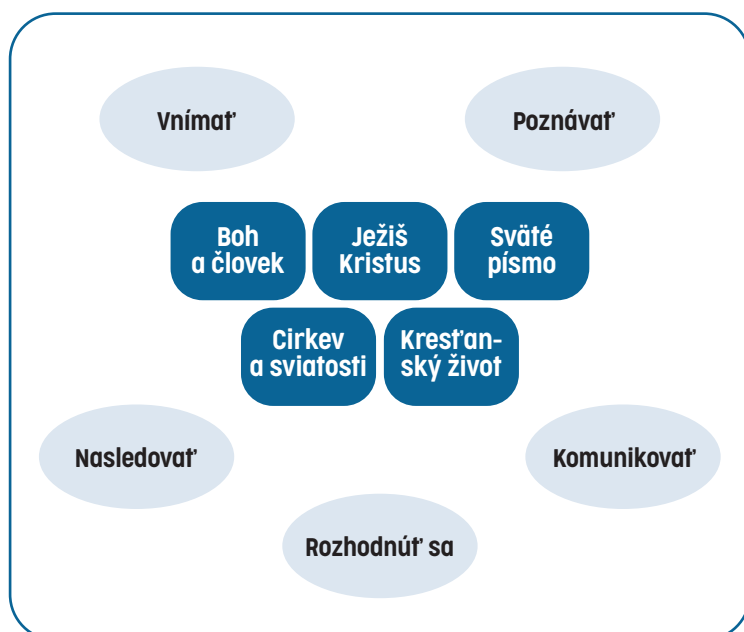
Obrázok 3: Špirálová štruktúra učebných osnov

náboženskej výchovy. iŠVP chápe náboženskú výchovu ako výchovno-vzdelávací predmet, ktorý odovzdáva základné vyučovacie predpoklady kresťanských životných postojov a konania žiakov. Štandardy vyučovacieho predmetu náboženská výchova v iŠVP mali snahu jasne definovať základné požiadavky na vedomosti a zručnosti žiaka vo vyučovaní predmete náboženskej výchovy.

Nové kurikulum rímskokatolíckeho vyučovania náboženstva pre základné školy, orientované na rozvoj náboženskej gramotnosti, pripravilo Katolícke pedagogické a katechetické centrum (KPKC) a bolo schválené predsedom Konferencie biskupov Slovenska v roku **2023**. Tento inovatívny model vyučovania rímskokatolíckeho náboženstva sa konkretizuje v kompetenčnom modeli, ktorý špecifikuje náboženské spôsobilosti (kompetencie) žiakov.

Náboženská gramotnosť

Hlavným cieľom náboženskej výchovy je, aby žiak rozvíjal svoju **náboženskú gramotnosť** a mal možnosť nadobudnúť

Obrázok 4: Kompetenčný model rímsko-katolíckej náboženskej výchovy

a prehĺbiť svoju osobnú a zodpovednú kresťanskú a náboženskú identitu. *Náboženskú gramotnosť chápeme ako komplexnú schopnosť žiaka zodpovedne zaobchádzať s vlastnou religiozitou a s náboženským presvedčením iných ľudí.* Náboženská gramotnosť žiaka sa rozvíja cez nadobudnuté náboženské spôsobilosti (kompetencie). Náboženská výchova zároveň rozvíja aj eticko-hodnotový rozmer žiakov, ktorý je spoločný s predmetom etická výchova, a prispieva tak k integrálnej edukácii na základných školách.

Vyučovanie orientované na spôsobilosti sa definuje jasným dôrazom na úroveň zručností, ktoré získajú žiaci na konci jednotlivých cyklov. Náboženské spôsobilosti sú schopnosti žiakov na základe náboženských obsahov a poznatkov správne chápať kresťanské náboženstvo, vedieť ho vyjadrovať a žiť svoju vlastnú vieru. Náboženské spôsobilosti žiaci nadobúdajú náboženskými vedomosťami, ktoré vedia vzájomne prepájať, podľa nich hodnotiť a aplikovať ich v konkrétnych životných situáciách. Náboženská výchova orientovaná na

rozvoj náboženských spôsobilostí je edukačný proces, ktorý je zameraný na náboženské poznanie, ale aj na schopnosť nábožensky vnímať skutočnosť, chápať náboženskú reč a jazyk a komunikovať ním, konať podľa vlastného náboženského presvedčenia a vyjadriť svoju vieru nábožensky motivovaným životom.

Obsahové komponenty

Vzdelávací predmet rímskokatolícka náboženská výchova/náboženstvo rozvíja náboženskú gramotnosť cez **obsahové komponenty**:

- ~ komponent *Boh a človek* reflektuje predovšetkým otázky o zmysle života a o Bohu a oboznamuje so základnými prejavmi viery a náboženstva, poskytuje možnosť chápať rôzne vierovyznania a pochopiť základy vlastnej katolíckej viery vzhľadom na Boha, ktorý stvoril svet i človeka;
- ~ komponent *Ježiš Kristus* umožňuje žiakom poznať blahozvesť o živote a účinkovaní Ježiša Krista a vytvoriť si k nemu osobný vzťah;
- ~ komponent *Sväté písmo* otvára žiakom prístup k pochopeniu Božieho slova v biblických textoch, pomáha im uvedomiť si jeho význam pre vlastný život a porozumieť rôznym prístupom k Biblii;
- ~ komponent *Cirkev a sviatosti* pozýva k stretnutiu s kresťanmi v Cirkvi a v spoločenstve, predstavuje univerzálnosť Cirkvi i jej spásenosné poslanie poskytovať vo sviatostiach znaky spásy pre každého veriaceho človeka;
- ~ komponent *Kresťanský život* ponúka žiakom priestor zaoberať sa konkrétnymi formami osobného i spoločného prežívania viery, poskytuje kritériá pre etické a morálne konanie a správanie človeka, motivuje k zodpovednému angažovaniu sa za spravodlivosť, mier a starostlivosť o stvorenie a prispieva k výchove k hodnotám.

Komponenty sa v jednotlivých cykloch špecifikujú cez **výkonové** a **obsahové štandardy**. Obsahové štandardy predstavujú vedomosti a to, čo žiak vie a ako tomu rozumie. Obsahové štandardy sa cez vymedzenie obsahu môžu stať témami konkrétnych vyučovacích hodín.

Vzťah medzi náboženskými spôsobilosťami a výkonovými štandardmi

Náboženská výchova je zameraná na nadobúdanie vedomostí, ale aj na schopnosť nábožensky vnímať skutočnosť, chápať náboženskú reč, jazyk a komunikovať ním, konať podľa vlastného náboženského presvedčenia a vyjadriť svoju religiozitu a vieru nábožensky motivovaným životom.

Náboženské spôsobilosti rozvíjajú osobnú schopnosť žiakov zodpovedne zaobchádzať s vlastnou religiozitou a vo vyučovacom procese sa konkretizujú vo **výkonových štandardoch**. Náboženské učenie chápeme ako proces, ktorým samotní žiaci aktívne rozvíjajú a rozširujú svoje vlastné schopnosti a prostredníctvom základných náboženských spôsobilostí rozvíjajú svoju náboženskú gramotnosť. Náboženské spôsobilosti sú vyjadrené aktívnymi slovesami, ktoré reflektujú jednotlivé rozvíjané dimenzie náboženskej spôsobilosti. Náboženské spôsobilosti sú ciele vyučovacieho predmetu náboženská výchova:

- ~ *Pozorovať a vnímať náboženskú skutočnosť* (schopnosť náboženskej percepcie): žiaci si uvedomujú to, čo sa deje okolo, čo ich osloví a dotkne sa ich. Schopnosť vnímať je základným východiskom i cieľom náboženskej výchovy. Získaná schopnosť náboženskej percepcie sa vyjadruje slovesami, ako napr. vnímať, pozorovať, uvedomiť si, uvažovať a pod.
- ~ *Rozvíjať náboženské vedomosti a poznanie* (schopnosť náboženskej kognície): poznávaním dáme tomu, čo získavame zmyslami, význam a zmysel. Vzniká tak živé poznanie. Spoznávať znamená vedieť chápať informácie, ako aj obrazové a symbolické formy prejavu a vytvoriť súvis medzi náboženskými skutočnosťami a vlastným životom. Získaná schopnosť nábo-

ženskej kognície sa vyjadruje slovesami, ako napr. identifikovať, spoznať, pomenovať, chápať, osvojovať si a pod.

- ~ *Chápať náboženskú reč a jazyk a komunikovať ním* (schopnosť náboženskej komunikácie): učí žiakov s rešpektom a úctou viesť dialóg. Žiaci vedia vyjadriť to, čo cítia a čo si myslia, čo zažili a čo sa naučili a vedia to zdieľať. Takto si utvrdzujú, korigujú a rozširujú svoje vlastné predstavy. Formujú svoj vzťah k náboženským obsahom, ale aj k vlastným postojom a názorom, rozvíjajú svoju schopnosť nábožensky sa vyjadriť. Schopnosť náboženskej komunikácie sa vyjadruje slovesami, ako napr. porozumieť, viesť dialóg, zdieľať, vyjadriť a pod.
- ~ *Uvažovať a konať podľa vlastného náboženského presvedčenia* (schopnosť náboženského úsudku): týka sa schopnosti posúdiť veci na základe hodnotiacej konfrontácie. Nové skúsenosti a poznatky pobádajú žiakov prehlibiť, rozšíriť si alebo i posunúť svoj vlastný horizont. Žiaci sa učia získať svoj pohľad na základe uvažovania a kritického myslenia, ale aj získať schopnosť robiť vlastné rozhodnutia. Schopnosť posúdiť veci sa stáva základom náboženského rozhodovania. Schopnosť náboženského úsudku sa vyjadruje slovesami, ako napr. klásť otázky, konfrontovať sa, prijímať, stotožňovať, kriticky myslieť, zaujať vlastné stanovisko a pod.
- ~ *Vyjadriť svoju vieru nábožensky motivovaným konaním a životom* (schopnosť nábožensky motivovaného a prežívaného života): na základe poznania a schopností si žiak vytvára vlastné presvedčenie v zmysle schopnosti mať účasť na náboženských úkonoch a rozhodnúť sa pre zodpovedné konanie voči sebe i voči druhým. Účasť a konanie vyjadruje schopnosť vnímať svoj život ako nasledovanie životného štýlu. Žiaci sa učia zapájať sa do spoločenského, sociálneho a cir-

kevného života. Schopnosť nábožensky motivovaného a prežívaného života sa vyjadruje slovesami, ako napr. prevziať zodpovednosť, uskutočňovať, konať podľa vlastného úsudku, žiť a pod.

Gradačná postupnosť náboženskej gramotnosti a usporiadanie cyklov

Náboženská gramotnosť sa v základnej škole rozvíja postupne a v gradácii. V rámci prvého cyklu (1. – 3. ročník) vyučovací predmet náboženská výchova uvádza žiakov do náboženskej gramotnosti. Žiaci vnímajú jedinečnosť človeka a svoje miesto v rodine, vedia vyjadriť radosť z Božieho stvorenia a správať sa k nemu s rešpektom, poznajú dôležité etapy života Ježiša Krista, porovnávajú svoje správanie s Božími prikázaniami, chápú modlitbu ako vyjadrenie vzťahu s Bohom, vedia formulovať jednoduché modlitby a vnímajú chrám ako priestor modlitby a slávenia bohoslužby.

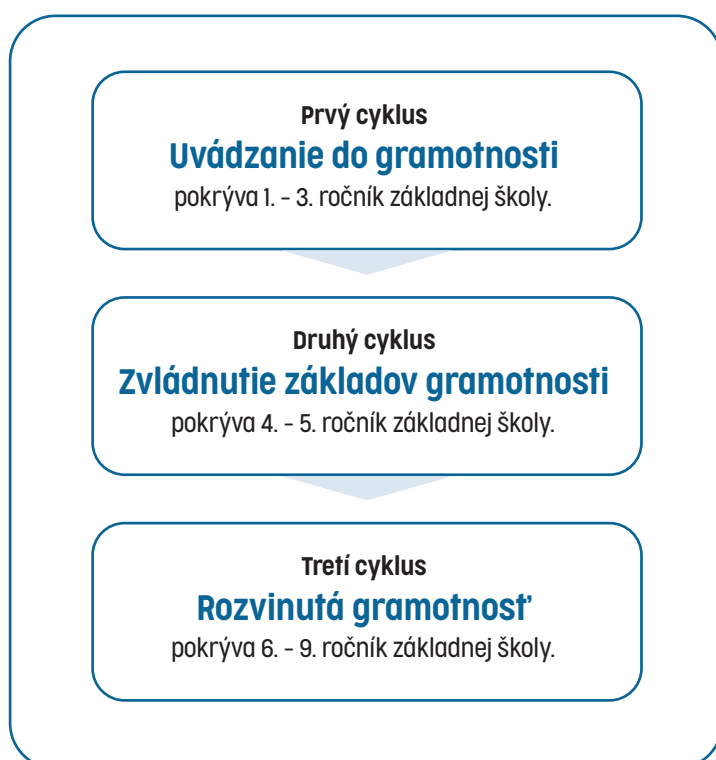
V druhom cykle (4. – 5. ročník) žiaci preukazujú zvládnutie základov náboženskej gramotnosti. Uvedomujú si svoje dary a talenty, vedia konkretizovať prikázanie lásky, poznávajú Bibliu ako Božie slovo a pomocou nej skúmajú posolstvo o stvorení sveta, prehlbujú svoj vzťah k Bohu v troch osobách, osvojujú si rôzne formy modlitby, vedia charakterizovať jednotlivé liturgické obdobia, ako aj jednotlivé sviatosti a poukázať na ich význam v živote kresťana.

V treťom cykle (6. – 9. ročník) prehlbujú túto nadobudnutú náboženskú gramotnosť. Žiaci vedia vyjadriť svoje predstavy o Bohu a zaujať osobný postoj voči otázkam kresťanskej viery aj v kontexte iných náboženstiev, vedia poukázať na aktuálnosť Svätého písma, zdôvodniť historickosť osoby Ježiša Krista, poznávajú rôzne etapy šírenia kresťanstva a charakterizujú Cirkev a jej úlohu

v súčasnosti, poznajú význam jednotlivých sviatostí, vedia si zostaviť vlastný rebríček hodnôt, konfrontujú svoj život s Desatorom a uvažujú nad svojím životom ako osobným povolaním.

Dosiahnuté náboženské kompetencie a obsahové štandardy sú vymedzené ako spôsobilosti na konci jednotlivých cyklov.

V prvom a druhom cykle sa uprednostňuje integrované vyučovanie vzdelávacích oblastí. To sa však netýka predmetu rímskokatolícka náboženská výchova/náboženstvo, ktorý sa vyučuje ako vzdelávacie predmet v alternácii s etickou výchovou. Je však dôležité chápať aj náboženskú výchovu ako súčasť vzdelávacej oblasti *Človek a spoločnosť* a vytvoriť priestor na prepojenie poznania v rámci vzdelávacej oblasti, ako aj pre prierezové gramotnosti, ktoré sa môžu rozvíjať aj cez náboženskú výchovu.

Obrázok 5: Gradačná postupnosť a usporiadanie cyklov

Náboženská výchova sa vyučuje ako konfesijná náboženská výchova. Štátny vzdelávacie program preto v rámci podoblasti definuje vzdelávacie štandardy jednotlivých náboženských denominácií. Napriek vieroučným obsahovým rozdielom jednotlivých cirkví na Slovensku je dôležité uvedomiť si, že ŠVP pomenúva ciele vyučovacieho predmetu, ktoré sú spoločné pre všetky cirkvi na Slovensku. To poskytuje aj možnosť interkonfesijnej spolupráce na hodinách náboženskej výchovy.

Prierezové gramotnosti a medzipredmetové vzťahy

ŠVP definuje okrem doménových gramotností pre jednotlivé vzdelávacie oblasti aj prierezové gramotnosti pre všetky vzdelávacie oblasti. Prierezové gramotnosti sú doplnené aj ďalšími dvoma úrovňami, ktoré prenikajú do všetkých vzdelávacích oblastí: Charakter (posilňuje zameranie na rozvíjanie hodnotovo-kultúrneho rámca osobnosti žiaka) a Metakognícia (reflektuje vlastný potenciál žiaka a jeho rozvoj v procese vyučovania).

Náboženská výchova sa preto orientuje aj na rozvoj charakteru s cieľom pomôcť žiakom rozvinúť silné pozitívne osobnostné stránky, nazývané aj cnosti. Zároveň rozvíja aj eticko-hodnotový rozmer žiakov, ktorý je spoločný s predmetom etická výchova.

Vzdelávacie štandardy obsahujú súbor požiadaviek na osvojenie si vedomostí a spôsobilostí. Dôležité je, aby bol jasne formulovaný nielen obsah vzdelávania (obsahový štandard), ale predovšetkým výstup zo vzdelávania – rozvinutá náboženská spôsobilosť.

Všetky registrované cirkvi na Slovensku, ktoré vyučujú predmet náboženská výchova/náboženstvo, sa zhodli na spoločných cieľoch, rozdelení obsahu vyučovania do piatich komponentov so svojím vlastným obsahom charakteristickým pre danú konfesiu. Znamená to teda, že charakteristika vyučovania náboženskej výchovy/náboženstva a štruktúra obsahového komponentu je rovnaká. Jednotlivé cirkvi sa líšia len obsahom jednotlivých komponentov podľa učenia cirkvi, prípadne tradícií. Preto je vo vzdelávacej oblasti samostatná časť vzdelávacej oblasti pre jednotlivé cirkvi.

Obsahové komponenty:

1. Boh a človek
2. Ježiš Kristus
3. Sväté písmo
4. Cirkev a sviatosti
5. Kresťanský život

Ciele náboženskej výchovy:

1. Pozorovať a vnímať náboženskú skutočnosť.
2. Rozvíjať náboženské vedomosti a poznanie.
3. Chápať náboženskú reč a jazyk a komunikovať ním.
4. Uvažovať a konať podľa vlastného náboženského presvedčenia.
5. Vyjadriť vlastnú religiozitu a vieru nábožensky motivovaným konaním a životom.

Logika vzdelávacích štandardov a vzťahy medzi komponentmi

Výchovno-vzdelávací predmet rímskokatolícka náboženská výchova/náboženstvo rozvíja náboženskú gramotnosť cez jednotlivé obsahové komponenty *Boh a človek, Ježiš Kristus, Sväté písmo, Cirkev a sviatosti a Kresťanský život*. Tieto obsahové komponenty pomenúvajú kľúčové obsahy rímskokatolíckeho náboženstva.

Náboženská gramotnosť sa získava spojením náboženských obsahov so spôsobilosťami: vnímať a poznávať náboženskú skutočnosť, komunikovať náboženským jazykom a pod. Je dôležité uvedomiť si, že náboženské kompetencie sú vždy získané v spojení a prostred-

níctvom náboženských obsahov. Náboženské spôsobilosti rozvíjajú osobnú schopnosť žiakov zodpovedne zaobchádzať s vlastnou religiozitou a rozvíjajú osobu žiaka a jeho religiozitu integrálnym spôsobom.

Vzťah medzi obsahovými a výkonovými štandardmi

Obsahové komponenty sa v jednotlivých cykloch špecifikujú cez obsahové štandardy, ktoré konkretizujú rozsah kľúčových vedomostí náboženstva pre jednotlivé cykly. Obsah jednotlivých komponentov sa v každom cykle postupne prehľbuje a rozširuje. Obsahové štandardy napomáhajú k dosahovaniu výkonových štandardov. Cieľom vyučovania náboženskej výchovy nie sú preto požadované vedomosti, ale rozvoj náboženských spôsobilostí, ktoré sa konkretizujú vo výkonových štandardoch.

Výkonovým štandardom (náboženské spôsobilosti) zodpovedajú zvyčajne viaceré obsahové štandardy, to znamená, že žiaci nadobúdajú výkonový štandard v rámci jedného cyklu na konci viacerých súvisiacich obsahov. Napr. obsahový komponent *Ježiš Kristus* sa v prvom cykle konkretizuje výkonovým štandardom *Poznať dôležité etapy života Ježiša Krista od jeho narodenia až po jeho smrť a zmŕtvychvstanie, vytvoriť si k Ježišovi osobný vzťah*. Tento štandard sa rozvíja cez viaceré obsahové štandardy: *Osvojovanie si biblických príbehov o Ježišom narodení a detstve, smrti a zmŕtvychvstaní – Poznávanie okolností začiatku Ježišovho verejného účinkovania – Objavenie výnimočnosti Ježiša ako Božieho Syna, Ježišove zázraky ako znamenia – Objavovanie výnimočnosti Ježiša Krista ako Božieho Syna, postupné poznávanie Ježišovho učenia cez podobenstvá*.

Výkonové a obsahové štandardy v rámci troch cyklov na seba nadväzujú a preh-

lbujú sa. Kým napr. v prvom cykle žiaci majú poznať dôležité etapy života Ježiša Krista, v druhom cykle identifikujú Ježišovo konanie a v treťom cykle zdôvodňujú historickosť osoby Ježiša Krista. Pri vzdelávacích štandardoch treba však brať do úvahy skutočnosť, že náboženská výchova funguje v škole inak ako napríklad učenie matematiky. Je to spôsobené odlišnou štruktúrou vedomostí. Matematické učenie v škole sa vyznačuje lineárnym nárastom zložitosti, to znamená od jednoduchšieho k zložitejšiemu. V náboženskej výchove je situácia iná. Zatiaľ čo matematické učenie v škole je charakteristické lineárnym a gradačným nárastom zložitosti, pre diskutovanie o náboženských témach je charakteristická zložitosť prítomná už v jadre. Preto je nutné, aby učitelia vnímali túto základnú komplexnosť vzdelávacích štandardov.

Tabuľka 1: Nadväznosť výkonových a obsahových štandardov

Obsahový komponent Ježiš Kristus		
	Výkonový štandard (náboženská spôsobilosť)	Obsahový štandard
1. cyklus (1. až 3. ročník)	Poznať dôležité etapy života Ježiša Krista od jeho narodenia až po jeho smrť a zmŕtvychvstanie, vytvoriť si k Ježišovi osobný vzťah.	Osvojovanie si biblických príbehov o Ježišom narodení a detstve, smrti a zmŕtvychvstání. Poznávanie okolností začiatku Ježišovho verejného účinkovania. Objavenie výnimočnosti Ježiša ako Božieho Syna, Ježišove zázraky ako znamenia. Objavovanie výnimočnosti Ježiša Krista ako Božieho Syna, postupné poznávanie Ježišovho učenia cez podobenstvá.
	Vnímať prítomnosť zla a hriechu vo svete a vo vlastnom živote, prehodnotiť vlastné správanie a uvedomovať si dôležitosť odpustenia.	Vnímanie hriechu a zla ako dôsledku neposlušnosti voči Bohu. Odhaľovanie Božieho milosrdenstva voči ľuďom, spytovanie svedomia a osvojenie si ľútosti nad hriechmi. Poukázanie na dôležitosť odpustenia ako súčasť uzdravenia človeka prostredníctvom biblických príbehov. Sviatosť zmierenia – prostriedok odpustenia hriechov.
2. cyklus (4. až 6. ročník)	Identifikovať Ježišovo konanie ako uskutočnenie príkazu lásky k Bohu, k blížnemu a k sebe samému.	Hlavné prikázanie lásky k Bohu, k blížnemu a k sebe samému. Príklady lásky k Bohu v Starom zákone i v živote súčasného človeka. Osvojovanie si postojov lásky k blížnemu, skutky milosrdenstva.
	Vnímať vlastné dary a talenty ako dar od Boha a konkretizovať, ako ich možno využiť aj pre iných.	Uvedomenie si vlastnej hodnoty a darov, ktoré človek dostal, ich využívanie pre dobro iných. Zlaté pravidlo a jeho aplikácia v živote človeka.
3. cyklus (6. až 9. ročník)	Zdôvodniť historickosť osoby Ježiša Krista a poukázať na konanie Ježiša ako Božieho syna.	Poznávanie udalostí Ježišovho príchodu na svet, historickosť osoby Ježiša Krista, pramene. Osobnosť Ježiša Krista, jeho verejné účinkovanie a ohlasovanie Božieho kráľovstva. Ježišovo učenie a podobenstvá. Poznávanie Ježišových zázrakov ako znamení príchodu Božieho kráľovstva. Udalosti Ježišovho utrpenia, smrti a zmŕtvychvstania, dôkazy o Ježišovej smrti, prázdny hrob.
	Konfrontovať vlastné postoje s postojmi a konaním Ježiša a Márie.	Ježiš – učiteľ a vzor viery, práca s biblickými textami Nového zákona. Mária – žena viery, osvojovanie si postojov Panny Márie v otázke viery a dôvery v Boha.
	Zdôvodniť blahoslavenstvá ako cestu k slobode, charakterizovať skutky milosrdenstva.	Objavovanie novej formy priateľstva cez priateľstvo s Ježišom, Ježiš ako vzor. Objavovanie cesty k šťastiu prostredníctvom blahoslavenstiev, skutky telesného a duchovného milosrdenstva ako prostriedok na ceste k šťastiu.

Ako pracovať so vzdelávacími štandardmi pri tvorbe učebných osnov?

ŠVP rímskokatolíckeho vyučovania náboženstva/náboženskej výchovy definuje hlavné ciele vyučovacieho predmetu a jeho obsahové komponenty. V tejto časti ponúkame návod, ako pracovať so vzdelávacími štandardmi pri tvorbe osnov a ŠkVP.¹

Jednotlivé komponenty konkretizujú kľúčové a ústredné obsahy náboženstva pre celý cyklus, ako aj základné náboženské spôsobilosti. Obsahové komponenty potrebujeme v jednotlivých cykloch špecifikovať podľa tém, ktoré tieto obsahy konkretizujú a vymedzujú. Vzhľadom na rôznorodosť primárneho vzdelávania náboženskej výchovy uvádzame vymedzenie obsahu jednotlivých komponentov pre štátne aj cirkevné školy. Štátny vzdelávací program náboženskej výchovy pritom stanovuje základné učivo pre štátne školy s ročnou hodinovou dotáciou 33 hodín. Vymedzený obsah pre cirkevné školy s ročnou hodinovou dotáciou 66 hodín sa predkladá nielen ako dopĺňujúce, ale i ako rozširujúce učivo.

Vzdelávacie štandardy prvého cyklu

Prvý cyklus (1. – 3. ročník) uvádza žiakov do základov náboženskej gramotnosti. Žiaci v škole začínajú novú etapu svojho života. Zoznamujú sa so základnými skutočnosťami, ktoré ich obklopujú (jedinečnosť človeka, rodina, vzťahy, priatelia, prostredie a príroda, svet okolo nás, objavenie Boha Stvoriteľa). Objavujú biblické príbehy Starého i Nového zákona a poznávajú život Ježiša ako Božieho Syna. Začínajú si uvedomovať základy kresťanskej viery, osvojujú si základné náboženské návyky a modlitby a vnímajú chrám ako miesto modlitby a slávenia bohoslužby. Postupne si osvojujú základné prvky mravného konania, učia sa konfrontovať svoje postoje s Božími prikázaniami a prehodnocujú svoje správanie.

1 Vychádzame pritom z návrhov obsahového manuálu k vzdelávacím štandardom, ktoré pre RKC pripravilo Katolícke pedagogické a katechetické centrum (KPKC). Obsahový manuál vymedzuje charakteristiku jednotlivých cyklov i konkrétnych ročníkov a ponúka aj ročníkovú tému, ktorá poskytuje krátky a zreteľný obraz o jednotlivých ročníkoch. Základná charakteristika cyklu definuje postavenie žiaka v danom cykle a jeho psychologické špecifikosti a ponúka stručný pohľad na hlavné obsahy a rozvíjanie podstatných kompetencií.

Ciele vzdelávania pre 1. cyklus:

- ~ pomenovať jedinečnosť človeka,
- ~ porozumieť základným otázkam kresťanskej viery v Boha,
- ~ poznávať a osvojiť si kresťanskú vieru v trojjediného Boha,
- ~ komunikovať vlastné predstavy o Bohu a vlastný vzťah k nemu,
- ~ opísať a pochopiť príbeh o Ježišom narodení, utrpení, smrti a zmŕtvychvstaní,

- ~ prostredníctvom biblických príbehov objavovať výnimočnosť Ježiša ako Božieho Syna,
- ~ chápať cirkev ako miestne spoločenstvo a primeraným spôsobom porozumieť bohoslužbám,
- ~ pomenovať základné pravidlá života a aplikovať vo vlastnom živote vzájomné odpustenie, pochopenie, porozumenie.

Tabuľka 2: Obsahové komponenty v rámci 1. cyklu

Obsahové komponenty a témy					
Ročník	Boh a človek	Ježiš Kristus	Sväté písmo	Cirkev a sviatosti	Kresťanský život
1. ZŠ Sme deťmi nebeského Otca	Svet, v ktorom žijeme Jedinečnosť Božieho dieťaťa Boh stvoriteľ a Otec Božia starostlivosť	Ježiš Boží Syn Výnimočnosť Ježiša	Ježišove zázraky	Cirkev ako Božia rodina Slávenie nedele	Princípy konania dobra Príklady svätých Vzťah s Ježišom v každodennom živote
2. ZŠ Počúvame radosťnú zvesť	Komunikácia Boha s ľuďmi Komunikácia s Bohom v modlitbe	Začiatky Ježišovho verejného účinkovania Ježišovo učenie v podobenstvách	Udalosti Ježišovho utrpenia, smrti a zmŕtvychvstania	Vznik Cirkvi Náš život ako súčasť Cirkvi	Ježiš Kristus ako vzor pre život kresťana Dôsledky odmietnutia Ježišovho učenia pre život človeka
3. ZŠ Náš život s Ježišom	Viera ako súčasť ľudského života Božie pôsobenie cez sviatosti Stručné dejiny izraelského národa Príkázania ako pravidlá pre život	Zlo a hriech Božie milosrdenstvo Spytovanie svedomia Dôležitosť odpustenia	Hostina v biblických príbehoch	Obeta a hostina Význam Eucharistie Dôležitosť života s Ježišom	

Vzdelávacie štandardy druhého cyklu

V druhom cykle (4. – 5. ročník) žiaci preukazujú zvládanie základov náboženskej gramotnosti. Učia sa prepájať život viery s konkrétnym životom, predovšetkým cez prikázanie lásky. Hlbšie spoznávajú sviatosti a liturgický rok. Skúmajú Božie slovo cez Bibliu, kde objavujú rôzne otázky o Bohu Otcovi a Stvoriteľovi, ktorý buduje s človekom vzťah. Ten rastie a upevňuje sa prostredníctvom modlitby v rodine i v spoločenstve Cirkvi.

Ciele vzdelávania pre 2. cyklus:

- ~ poznať základnú štruktúru Biblie a orientovať sa v nej,
- ~ reprodukovať biblické príbehy zo Starého a z Nového zákona a pochopiť ich význam,
- ~ poznávať vieru v Boha v živote biblických postáv,
- ~ pomenovať a vysvetliť dôležité prvky Ježišovho posolstva,
- ~ chápať Ježišovo konanie v kontexte príkazu lásky a aplikovať príkaz lásky vo vlastnom živote,
- ~ chápať Cirkev ako spoločenstvo kresťanov a Božiu rodinu a vnímať sakrálny priestor ako miesto Božej prítomnosti a priestor modlitby,
- ~ charakterizovať jednotlivé liturgické obdobia a popísať symboly liturgických období,
- ~ charakterizovať jednotlivé sviatosti, poukázať na ich význam v živote kresťana,
- ~ používať rôzne formy modlitby ako súčasť vlastného náboženského života.

Tabuľka 3: Obsahové komponenty v rámci 2. cyklu

Obsahové komponenty a témy					
Ročník	Boh a človek	Ježiš Kristus	Sväté písmo	Cirkev a sviatosti	Kresťanský život
4. ZŠ Žijeme v láske	Viera v Boha ako súčasť života Božia starostlivosť o vyvolený národ	Hlavné prikázanie lásky Láska k Bohu v Starom zákone i v živote súčasného človeka Láska k blížnemu Láska k sebe samému, moje dary a talenty	Biblické postavy a ich viera v Boha	Spojenie s Ježišom prostredníctvom sviatostí Sedem sviatostí	Liturgický rok
5. ZŠ Boh sa nám dáva poznať	Prítomnosť Boha vo svete Boh ako Trojica Boh Stvoriteľ Boh ako Otec, Božie atribúty		Biblia ako Božie slovo Svätá zem	Rodina ako domáca Cirkev Modlitba v spoločenstve Cirkvi Miesta modlitby vo Svätom písme Kostol ako miesto stretnutia spoločenstva s Bohom a s ľuďmi	Komunikácia s Bohom v modlitbe Modlitba a jej formy

Vzdelávacie štandardy tretieho cyklu

Tretí cyklus (6. – 9. ročník) je zameraný na rozvíjanie nadobudnutej náboženskej gramotnosti. Žiaci cez texty Starého i Nového zákona spoznávajú vzťah Boha k človeku. Konfrontujú sa s učením a so skutkami Ježiša, ktorého dielo pokračuje v Cirkvi. Táto konfrontácia pomáha žiakom, aby sa Ježiš stal pre mladého človeka zaujímavý a hodný nasledovania. Žiaci sa zaoberajú vierou ako odpoveďou na Božie slovo a tak si formujú svoju osobnú vieru. Inšpirujú sa pritom príkladom rôznych kresťanov minulosti aj súčasnosti. Žiaci spoznávajú jednotlivé prikázania Desatora a nadobúdajú orientáciu pre samostatné rozhodovanie a zodpovednosť za svoje konanie. Žiaci si utvárajú ucelený pohľad na svet a poznávajú odpovede na zásadné životné otázky v súlade s učením Katolíckej cirkvi. Chápu význam viery, sviatostí, Svätého písma pre kresťana. Zostavujú si rebríček hodnôt zodpovedajúci kresťanskému životnému štýlu.

Ciele vzdelávania pre 2. cyklus:

- ~ poukázať na jedinečnosť a dôstojnosť človeka na základe kresťanských hodnôt,
- ~ uvedomiť si potrebu pravidiel, konfrontovať sa s Desatorom a aplikovať pravidlá správneho morálneho života na vlastný život,
- ~ prehodnocovať vlastné rozhodnutia a postoje s rešpektom na slobodnú vôľu každého človeka,
- ~ zdôvodniť historickosť osoby Ježiša Krista a inšpirovať sa Ježišovým životom ako príkladom pre vlastné konanie,
- ~ interpretovať biblické príbehy zo Starého a z Nového zákona a stotožňovať sa s biblickými postavami a vzormi viery v Boha,

- ~ vnímať Bibliu ako Božie slovo a zdôvodniť jej aktuálnosť a odkaz pre súčasný život,
- ~ zaujať osobný postoj k otázkam kresťanskej viery v Boha,
- ~ vnímať cirkev v jej historických súvislostiach a poukázať na hlavné historické udalosti, ktoré zasiahli do jej života,
- ~ porovnať kresťanské náboženstvo s inými náboženstvami, opísať ich spoločné znaky a rozdiely medzi nimi a vyjadriť, v čom je jedinečnosť a hodnota kresťanstva,
- ~ s rešpektom pristupovať k ľuďom s iným náboženským presvedčením,
- ~ charakterizovať jednotlivé sviatosti a poukázať na ich význam v živote kresťana.

Tabuľka 4: Obsahové komponenty v rámci 3. cyklu

Obsahové komponenty a témy					
Ročník	Boh a človek	Ježiš Kristus	Sväté písmo	Cirkev a sviatosti	Kresťanský život
6. ZŠ Boh nám prejavuje svoju lásku	Boží plán pre človeka Človek – jedinečné Božie stvorenie Božie pôsobenie v živote biblických postáv	Ježiš Kristus ako historická osoba Ježišovo verejné účinkovanie Ježišove zázraky	Evanjelium ako radostná zvesť	Vznik Cirkvi a Petrov primát	Cirkev v dnešnej dobe Kresťan a Cirkev
7. ZŠ Počúvame radostnú zvesť	Viera ako odpoveď kresťana Veľké postavy viery Starého zákona Viera osôb povolaných do Božej služby Viera Božieho ľudu v čase neslobody	Ježiš – učiteľ a vzor viery Mária – žena viery Priateľstvo s Ježišom Blahoslavenstvo – cesta k slobode a k šťastiu		Život a viera prvého kresťanského spoločenstva Svätý Pavol a ohlasovanie evanjelia Šírenie kresťanstva na našom území Cirkev v stredoveku Život Cirkvi od stredoveku po 20. storočie	Svedectvá viery kresťanov 20. storočia Viera kresťana uprostred svetových náboženstiev
8. ZŠ Boh mi ukazuje cestu	Budovanie vzťahu človeka k Bohu Vzťah s Bohom a pravidlá na Sinaji			Cirkev a služba blížnym	Vzťah s Bohom Úcta k Božiemu menu Svätenie sviatočných dní Úcta k rodičom a autorite Úcta k životu Čistota a vernosť Ochrana spoločného vlastníctva Pravda a pravdivosť
9. ZŠ Kráčame cestou lásky	Rebríček hodnôt a životný štýl mladých Sloboda človeka Slobodné rozhodnutie konať dobro Sloboda a zodpovednosť		Aktuálnosť Biblie	Krst a jeho význam v živote človeka Sviatosť birmovania Sviatosť zmierenia Eucharistia a jej význam v živote človeka	Povolanie človeka Priateľstvo, láska a povolanie k manželstvu Božie kráľovstvo – cieľ života kresťana

Príklad vymedzenia obsahu pre prvý ročník v rámci prvého cyklu

Uvádame tu príklad, ako vymedziť obsah náboženskej výchovy pre prvý ročník v rámci prvého cyklu. Prvý ročník má svoju ročníkovú tému: Sme deťmi nebeského Otca. V rámci tohto ročníka môžeme obsah konkretizovať napr. cez nasledovné tematické celky: Sme deti Otca, Spoznávame Ježiša, Žijeme v Božej

rodine, Učíme sa od Ježiša. Jednotlivé tematické celky obsahujú krátku charakteristiku a výkonový i obsahový štandard. Vymedzenie obsahu je rozdelené pre štátne aj cirkevné školy, pričom vymedzený obsah pre cirkevné školy (s ročnou hodinovou dotáciou 66 hodín) sa predkladá ako doplňujúce i ako rozširujúce učivo (vo vymedzenom obsahu učiva je graficky znázornené kurzívou).

Tabuľka 5: Príklad vymedzenie obsahu pre 1. ročník v rámci 1. cyklu

1. ročník – Sme deťmi nebeského Otca	
1. tematický celok: Sme deti Otca Žiaci prichádzajú do nového prostredia, začínajú budovať nové vzťahy. Postupne objavujú, že majú aj Otca v nebi, ktorý sa o nich stará. Osvojujú si základné náboženské prejavy, ako je napr. prežehnanie, a učia sa budovať vzťah s Bohom prostredníctvom modlitby.	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
Vnímať sa vo svojej jedinečnosti a využívať pravidlá dobrej komunikácie pri budovaní vzťahov v rodine a spoločnosti.	Svet, v ktorom žijeme, budovanie vzťahov v rodine, v škole, vzájomná komunikácia. Jedinečnosť Božieho dieťaťa, dary, schopnosti a zručnosti.
Vyjadriť radosť z Božieho stvorenia, vnímať jeho rozmanitosť a správať sa k nemu s rešpektom a úctou.	Boh – stvoriteľ a Otec.
Byť pozorný k potrebám svojich blízkych a aplikovať prvky vzájomnej pomoci a solidarity v každodenných situáciách.	Božia starostlivosť a skutky lásky.
Vymedzenie obsahu: štátne školy (11 h)/cirkevné školy (22 h)	
1.1 Svet, v ktorom žijeme, budovanie vzťahov v rodine, v škole, vzájomná komunikácia ▪ <i>Ďakujem za prázdniny</i> ~ Ja a moja rodina (patrím do rodiny, starostlivosť rodičov o deti, komunikácia v rodine) ▪ <i>Ďakujem za svojich rodičov</i> ~ Ja a škola (spolužiaci, budovanie nových vzťahov v triede, miesto spoznávania nových vecí) ~ Svet, v ktorom žijem (ľudia okolo mňa, komunikácia s ľuďmi, budovanie vzťahov)	

1.2 Boh – Stvoriteľ a Otec

- ~ Boh je Stvoriteľ (stvorenie sveta, prvých ľudí, Gn 1; 2; prežehnanie)
- ~ Boh je nebeský Otec (Božia otcovská starostlivosť o stvorenie, o svet, o nás, Gn 1, 26 – 31)
- ~ Oslavujem Otca (modlitba Sláva Otcu)
 - Boh stvoril aj mňa (vdaka za môj život)
 - Chránim Božie stvoriteľské dielo (ochrana prírody)

1.3 Jedinečnosť Božieho dieťaťa, dary, schopnosti a zručnosti

- ~ Som jedinečné stvorenie (moje dary a schopnosti, čo dokážem, čím som obdarovaný, všetko mi dal Boh)
- ~ Rozprávam sa so svojim nebeským Otcom (Boh – môj nebeský Otec, som Božie dieťa, rozhovor s Bohom v modlitbe kedykoľvek o čomkoľvek, katolícky pozdrav; hovorím Bohu: „Otec“ – modlitba Otče náš)
 - Kedy a ako sa modliť (modlitba počas dňa)
 - Moja modlitba v rodine

1.4 Božia starostlivosť a skutky lásky

- ~ Boh mi dáva pomocníka (anjel strážny)
 - Aj ja môžem byť „anjelom“ pre iných (skutky lásky iným)
- ~ Boh nás učí rozdávať lásku (svätý Mikuláš)
 - Radosť rozdávaním rastie (dokážem sa deliť)

2. tematický celok: Spoznávame Ježiša

Žiaci spoznávajú život Pána Ježiša prostredníctvom biblických príbehov a spoznávajú zázraky, ktoré Ježiš urobil. Vnímajú, že Pán Ježiš nebol len obyčajným človekom, ale Božím Synom.

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Poznať dôležité etapy života Ježiša Krista od narodenia až po jeho smrť a zmŕtvychvstanie.	Ježiš – Boží Syn a jeho príchod na svet. Udalosti Ježišovej smrti a zmŕtvychvstania.
Prostredníctvom biblických príbehov odhaliť výnimočnosť Ježiša ako Božieho Syna a vytvoriť si k nemu osobný vzťah.	Výnimočnosť Ježiša ako Božieho Syna, Ježišove zázraky ako znamenia.
Vymedzenie obsahu: štátne školy (12 h)/cirkevné školy (24 h)	
2.1 Ježiš – Boží Syn a jeho príchod na svet ~ Zvestovanie (Lk 1,26 – 38) ~ Modlím sa k Panne Márii (modlitba Zdravas' Mária) ▪ Návšteva u Alžbety (Lk 1, 39 – 55) ~ Narodenie Ježiša (Lk 2, 1 – 14) ▪ Návšteva pastierov (Lk 2, 15 – 20) ▪ Vianoce v našej rodine (zvyky, tradície v rodine)	

- ~ Traja mudrci (Mt 2, 1 – 12)
 - *Môj dar Ježišovi*
 - *Útek do Egypta (Mt 2, 13 – 23)*
- ~ Ježišovo detstvo (12-ročný Ježiš v chráme, Lk 2, 41 – 52; život v Nazarete)

2.2 Výnimočnosť Ježiša ako Božieho Syna, Ježišove zázraky ako znamenia

- ~ Ježiš koná zázraky (svadba v Káne, Jn 2, 1 – 11; utíšenie búrky na mori, Mk 4, 35 – 41)
 - *Ježiš kráča po mori (Mk 6, 45 – 52)*
- ~ Ježiš uzdravuje (uzdravenia pri Galilejskom mori, Mt 15, 29 – 31; Uzdravenie hluchonemého, Mk 7, 31 – 37; uzdravenie chromého, Jn 5, 1 – 9)
 - *Slepý Bartimej (Mk 10, 46 – 52)*
- ~ Ježiš kriesi mŕtvych (Jairova dcéra, Mk 5, 21 – 24, 35 – 43)
 - *Naimský mládenec (Lk 7, 11 – 17)*

2.3 Udalosti Ježišovej smrti a zmŕtvychvstania

- ~ Ježiš za nás trpel (Mt 27)
 - Krížová cesta (zastavenie v obrazoch, prekonávanie ťažkostí a utrpenia spolu s Ježišom – príklady zo života)
- ~ Veľká noc – zmŕtvychvstanie (Mt 28, 1 – 8)
 - Veľká noc v našej rodine (tradície v rodine)

3. tematický celok: Žijeme v Božej rodine

Žiaci objavujú, že okrem svojej rodiny patria aj do inej veľkej rodiny, ktorou je Cirkev, majú ďalších bratov a sestry, ktorí tiež ako oni veria v Pána Ježiša. Stretávajú sa spolu v kostole na nedeľnej svätej omši, kde spoločne slávia Ježišovo zmŕtvychvstanie.

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Chápať Cirkev ako spoločenstvo, ktoré vyjadruje svoju vieru v Ježiša Krista, a opísať slávenie nedele a sviatkov cirkevného roka.	Cirkev ako Božia rodina, slávenie nedele ako „dňa Pána“.
Vymedzenie obsahu: štátne školy (4 h)/cirkevné školy (8 h)	

3.1 Cirkev ako Božia rodina, slávenie nedele ako „dňa Pána“

- ~ Nedeľa – deň Pána (oslava Ježišovho zmŕtvychvstania, sviatočný deň, deň odpočinku)
 - *Nedeľa v našej rodine (slávenie nedele v rodine)*
- ~ Božia rodina – Cirkev (ľudská rodina – mama, otec, deti; svätá rodina; Božia rodina – tí, ktorí veria v Pána Boha – aj ja do nej patrím)
 - *Mám rodinu na celom svete (misie)*
- ~ Kostol (miesto stretnutia veriacich, zvony zvolávajú ľud, sme bratia a sestry, počúvame Božie slovo; hlavné prvky – oltár, svätostánok a i.; patrón nášho kostola)
 - *Keď navštívim kostol (hlavné prvky – oltár, svätostánok, večné svetlo, krstiteľnica..., základné postoje pri svätej omši – prežehnanie, pokľaknutie, státie, sedenie)*

4. tematický celok: Učíme sa od Ježiša

Žiaci konfrontujú svoje konanie s konaním Ježiša a svätých. Snažia sa nasledovať ich príklad. Inšpiráciou je pre nich podobenstvo o milosrdnom Samaritánovi.

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Byť pozorný k potrebám druhých a aplikovať prvky vzájomnej pomoci, úcty a solidarity v každodenných situáciách.	Princípy konania dobra podľa Ježišovho vzoru, rôzne formy pomoci iným. Príklady svätých, ktorí inšpirujú ku konaniu dobra. Vzťah s Ježišom v každodennom živote.
Vymedzenie obsahu: štátne školy (6 h)/cirkevné školy (12 h)	
4.1 Princípy konania dobra podľa Ježišovho vzoru, rôzne formy pomoci iným ~ Ježiš nás učí konať dobro (milosrdný Samaritán, Lk 10, 30 – 37) ▪ <i>Kráčať v Ježišových šlapajach (mnohí konali ako Ježiš – sv. Martin z Tours)</i> ~ Chceme byť ako Ježiš (zaujímam sa o iných – rôzne formy pomoci iným v škole, v rodine...) ▪ <i>Myslím na iných (láska k blížnemu – konkrétny skutok lásky)</i>	
4.2 Príklady svätých, ktorí inšpirujú ku konaniu dobra ~ Mária – Mária pomocnica v rôznych situáciách (Bernadetta z Lourdes, sv. Katarína Labouré...) ▪ <i>Moja mama (starostlivosť a láska mojej mamy)</i> ~ Svätí – Boží priatelia (fatimské deti, Juan Diego, František z Assisi, iní podľa výberu)	
4.3 Vzťah s Ježišom v každodennom živote ~ Deň s Ježišom (ranná a večerná modlitba, modlitba pred jedlom a po jedle, budem pamätať na to, aby som sa k iným správal tak ako Ježiš; nezabúdať na Ježiša cez prázdniny) ▪ <i>Cestovanie – obdiv voči Božiemu dielu a vďaka zaň (konanie skutkov lásky aj počas prázdnin)</i>	

Príklad ročníkového plánu druhého ročníka v rámci prvého cyklu

Tabuľka 6.1: Príklad ročníkového plánu 2. ročníka v rámci 1. cyklu

Mes.	Hod.	Tematický celok	Obsahový štandard - obsahy ku kompetenciám		Získané náboženské kompetencie	Prierezové témy
			názov témy	obsah hodiny		
SEP.	1.	1. Počúvame Boha Otca	Boh k nám hovorí	opakovanie z 1. ročníka - Boh je stvoriteľ, Gn 1, Ježišov príchod na svet, Ježišove zázraky, Ježiš za nás trpel, Božia rodina - Cirkev	Žiak: ~ vníma, že ľudia komunikujú s Bohom, ~ vymenuje spôsoby komunikácie človeka s Bohom, ~ spoznáva a svojimi slovami opíše príbeh stvorenia prvých ľudí, ~ jednoducho vysvetlí, odkiaľ sa vzal na svete hriech, ~ vie prerozprávať, ako sa Boh prihovárал Abrahámovi, Mojžišovi a vyvolenému národu, ~ informatívne pozná Desatoro.	
	2.		Boh k nám hovorí rozličným spôsobom	cez iných ľudí, cez udalosti		
	3.		Boh k nám hovorí cez Sväté písmo	počúvame Božie slovo, Biblia - napísané Božie slovo, vznik Biblie		
OKT.	4.		<i>Boh hovorí a ja ho počúvam</i>	vedieť sa stíšiť, modlitba - rozhovor s Bohom		
	5.		Stvorenie človeka	Adam a Eva, Gn 2, 4 - 25		Environmentálna výchova - vnímať spätosť prírody a prepojenie so životom prostredníctvom obrazov
	6.		Prví ľudia neposlúchli Boha	prvý hriech, prísľub Mesiáša, Gn 3, 1 - 20		
	7.		Povolanie Abraháma	izraelský ľud - vyvolený národ, Gn 12, 1 - 8		
NOV.	8.		Boh oslovuje Mojžiša	manna na púšti, Ex 16, 1-18		Multikultúrna výchova - porovnanie spôsobu života - židovskej a egyptskej kultúry
	9.		Boh sa prihovára k vyvolenému národu	vyvolený národ žije podľa pravidiel, Ex 19, 3 - 8, 12 - 17		

Tabuľka 6.2: Príklad ročníkového plánu 2. ročníka v rámci 1. cyklu

Mes.	Hod.	Tematický celok	Obsahový štandard – obsahy ku kompetenciám		Získané náboženské kompetencie	Prierezové témy
			názov témy	obsah hodiny		
NOV.	10.	2. Ježiš prináša radostnú zvesť	Adventné obdobie		Žiak: ~ vníma, že ľudia komunikujú s Bohom, ~ vymenuje spôsoby komunikácie človeka s Bohom, ~ spoznáva a svojimi slovami opíše príbeh stvorenia prvých ľudí, ~ jednoducho vysvetlí, odkiaľ sa vzal na svete hriech, ~ vie prerozprávať, ako sa Boh prihovára Abrahámovi, Mojžišovi a vyvolenému národu, ~ informatívne pozná Desatoro.	Regionálna výchova – adventné zvyky a tradície v rodine
	11.		Ján Krstiteľ	zvestovanie Zachariášovi, Lk 1, 5 – 25		
DEC.	12.		Zvestovanie príchodu Ježiša	Mária počúva Boží hlas, Lk 1, 26 – 38		
	13.		Narodenie Mesiáša	Jozef prijíma Máriu, Mt 1, 18 – 24; Ježišovo narodenie, Lk 2, 1 – 14		
	14.		Ježišov krst v Jordáne	Ján ohlasuje Mesiáša, Lk 3, 1 – 17, 21 – 22; Ježiš sa dáva pokrstiť, Mt 3, 13-17		Mediálna výchova – šírenie biblického posolstva prostredníctvom dramatizácie
JAN.	15.		Ježiš učí v podobenstvách	podobenstvo o rozsievачovi – ako počúvať Božie slovo, Mt 13, 1 – 8		
	16.		Božie kráľovstvo je vzácne	podobenstvo o horčičnom zrnku – ako rozvíjať Božie slovo, Mt 13, 31 – 32; o poklade na poli, Mt 13, 44; o perle, Mt 13, 45 – 46		
	17.		Ježiš je dobrý pastier	miluje každého, podobenstvo o stratenej ovci, Lk 15, 1 – 6; Jn 10, 1 – 21		

Tabuľka 6.3: Príklad ročníkového plánu 2. ročníka v rámci 1. cyklu

Mes.	Hod.	Tematický celok	Obsahový štandard – obsahy ku kompetenciám		Získané náboženské kompetencie	Prierezové témy
			názov témy	obsah hodiny		
FEB.	18.	3. Prijímame radostnú zvesť	Ježiš – môj vzor	zhrnutie, čo Ježiš Kristus urobil	Žiak: ~ si uvedomuje, že Ježiš nebol obyčajný človek, ~ si osvojuje a jednoducho reprodukuje biblické príbehy o Ježišovi živote – o zvestovaní, narodení i verejnom účinkovaní, ~ vymenuje aspoň tri Ježišove podobenstvá a vlastnými slovami ich vysvetlí, ~ rôznymi spôsobmi vyjadrí Ježišove podobenstvá.	
	19.		Prinášam ovocie	podobenstvo o figovníku – Ježiš je s nami trpezlivý, Lk 13, 6; strom a ovocie, Lk 6, 43 – 45; Mt 7, 17 – 19		
	20.		Žijem ako kresťan	konám dobré skutky; Zlaté pravidlo, Mt 7,12; boháč a Lazár		Emocionálna a sociálna gramotnosť – formovanie osobnosti, vzájomnej úcty a schopnosti odpúšťať
MAR.	21.		Dom na skale	podobenstvo o dvoch staviteľoch – nedodržiavanie prikázaní, Mt 7, 24 – 27		
	22.		Pozvanie na hostinu	odmietnutie, podobenstvo o svadbe kráľovho syna, Mt 22, 1 – 5		Finančná gramotnosť – rozvíjanie hodnoty darovania a podelenia sa

Tabuľka 6.4: Príklad ročníkového plánu 2. ročníka v rámci 1. cyklu

Mes.	Hod.	Tematický celok	Obsahový štandard – obsahy ku kompetenciám		Získané náboženské kompetencie	Prierezové témy
			názov témy	obsah hodiny		
MAR.	23.	4. V Cirkvi žijeme radostnú zvesť	Ježiša chcú zabiť	zrada, Mt 26, 1 – 5, 14 – 16	Žiak: ~ uvažuje a zdôvodní, v čom môže byť Ježiš pre neho vzorom, ~ na základe biblických príbehov vysvetlí, prečo ľudia Ježiša nasledovali alebo ho odmietali, ~ pozná Zlaté pravidlo, ~ vie uviesť príklady, kedy koná a kedy nekoná podľa Zlatého pravidla, ~ porovnáva svoje konanie s konaním Ježiša a so Zlatým pravidlom, ~ aplikuje Zlaté pravidlo do svojho života a prejaví pozornosť voči svojim spolužiakom.	Emocionálna a sociálna gramotnosť – starostlivosť o telesné i duševné zdravie
	24.		Utrpenie Pána Ježiša	Mt 26 – 27		Emocionálna a sociálna gramotnosť – formovanie osobnosti, vzájomnej úcty a schopnosti odpúšťať
APR.	25.		Zmŕtvychvstanie	Mt 28		
	26.		Ježiš odchádza do neba	Mt 28, 16-20; Lk 24, 50 – 53		
	27.		Turíce	Sk 2		
MÁJ	28.		Apoštolí pokračujú v Ježišovom diele	prvá Cirkev, lámanie chleba, Sk 2, 42 – 47		
	29.		Cirkev – Božia rodina	veriaci v Ježiša Krista, patríme do nej od krstu, sme bratia a sestry, stretávame sa v kostole a pri iných príležitostiach, pomáhame si		
	30.		Patrím do Cirkvi – môj krst	význam a priebeh krstu		Mediálna výchova – šírenie biblického posolstva prostredníctvom dramatizácie
JÚN	31.		Modliť sa ako Ježiš	„Pane, nauč nás modliť sa“ – Otče náš; kde všade sa Ježiš modlil, Lk 11, 2 – 4		
	32.		Modlitba	rôzne formy modlitby, aj osobná modlitba		Emocionálna a sociálna gramotnosť – formovanie osobnosti a vzájomnej úcty
	33.		Počúvame radostnú zvesť – zhrnutie a opakovanie			

Ako dosahovať ciele vzdelávacej oblasti priamo vo vyučovaní – praktické ukážky

V tejto časti ponúkame ukážky dvoch modelových hodín, ako pracovať so vzdelávacími štandardmi priamo vo vyučovaní na hodinách náboženskej výchovy. Vychádzame pritom z návrhov obsahového manuálu k vzdelávacím štandardom, ktoré pre RKC pripravilo Katolícke pedagogické a katechetické centrum (KPKC).

Modelová hodina na tému „Ja a moja rodina“

Podľa ŠVP je hlavným cieľom prvého cyklu uviesť žiakov do náboženskej gramotnosti: v tomto kontexte ide predovšetkým o schopnosť žiakov vnímať a pomenovať jedinečnosť človeka a svoje miesto v rodine. ŠVP túto náboženskú

spôsobilosť definuje takto: *žiak vie vnímať svoju jedinečnosť a vie využívať pravidlá dobrej komunikácie pri budovaní vzťahov v rodine a spoločenstve.* Výkonový štandard vyjadruje nadobudnutú a rozvíjanú náboženskú spôsobilosť. V tomto prípade náboženská spôsobilosť patrí do kategórie náboženskej percepcie a kognície (vnímanie jedinečnosti žiaka znamená aj objavenie a poznanie vlastných darov, schopností a zručností) a zároveň žiaci rozvíjajú schopnosť komunikácie (vedia vyjadriť to, čo cítia a čo si myslia). Výkonový štandard môžeme naplniť nasledujúcimi obsahmi: *Svet, v ktorom žijeme* (budovanie vzťahov v rodine, v škole, vzájomná komunikácia) a *Jedinečnosť Božieho dieťaťa* (dary, schopnosti a zručnosti).

Tabuľka 7: Obsahové komponenty v rámci 1. cyklu

Obsahové komponenty a témy					
Ročník	Boh a človek	Ježiš Kristus	Sväté písmo	Cirkev a sviatosti	Kresťanský život
1. ZŠ Sme deťmi nebeského Otca	Svet, v ktorom žijeme Jedinečnosť Božieho dieťaťa Boh Stvoriteľ a Otec Božia starostlivosť	Ježiš Boží Syn Výnimočnosť Ježiša	Ježišove zázraky	Cirkev ako Božia rodina Slávenie nedele	Princípy konania dobra Príklady svätých Vzťah s Ježišom v každodennom živote

V tejto téme „Svet, v ktorom žijeme“ môžeme rozvíjať jednu časť náboženskej spôsobilosti, napr. žiak vníma svoju jedinečnosť, predovšetkým v rámci rodiny. Nebudeme teda rozvíjať, ako žiak využíva pravidlá dobrej komunikácie pri budovaní vzťahov v rodine a spoločensťve.

Návrh modelovej hodiny na tému „Svet, v ktorom žijeme: Ja a moja rodina“ s využitím aktivizujúcej metódy (tvorba plagátu)

Ročník: 1. ZŠ

Téma: Svet, v ktorom žijeme (budovanie vzťahov v rodine, v škole, vzájomná komunikácia) Podtéma: Ja a moja rodina (patrí do rodiny, starostlivosť rodičov o deti, komunikácia v rodine)

Obsahový štandard: Svet, v ktorom žijeme, budovanie vzťahov v rodine, v škole, vzájomná komunikácia

Výkonový štandard (nadobudnutá náboženská kompetencia): vnímať svoju jedinečnosť

Metódy: pieseň, obrazová metóda, diskusia, tvorba plagátu

Pomôcky: plagát, fixky, nastrihané farebné srdiečka (približne počet žiakov x 5), lep na papier

Príprava hodiny:

Pri príprave hodiny náboženskej výchovy je dôležité uvedomiť si cieľ hodiny, ktorý sa vyjadruje získanou a nadobudnutou náboženskou spôsobilosťou, v našom prípade *žiaak vníma svoju jedinečnosť v rámci rodiny*. Túto spôsobilosť si môžeme detailne rozložiť na jednotlivé úrovne dosiahnutia: minimálna úroveň (napr. žiak vie vymenovať jednotlivých členov rodiny), stredná úroveň (napr. žiak vie pomenovať rozdiely medzi jednotlivými členmi rodiny, vie ich charakterizovať a rozlíšiť ich vlastnosti, vie pomenovať svoje dary, schopnosti a zručnosti), najvyššia úroveň (napr. žiak vníma svoju

jedinečnosť v rámci rodiny a širšieho okolia, vyjadruje vďačnosť za rodinu).

Priebeh hodiny:

a) Vovedenie do hodiny a oboznámenie sa s cieľom hodiny

Motivačná metóda: pieseň s ukazovaním

Kedže ide o jednu z prvých vyučovacích hodín náboženskej výchovy v prvom ročníku, je vhodné vytvoriť atmosféru prijatia a priateľstva cez pieseň „Kto stvoril“ spojenú s ukazovaním. Text piesne poukazuje na dve skutočnosti, ktoré chceme zvýrazniť: jedinečnosť človeka a zároveň jeho základný vzťah s Bohom. Pieseň spojená s ukazovaním zároveň vytvára vzájomnú blízkosť medzi žiakmi a záujem o učenie.

Text piesne: „Kto stvoril žmurkajúce hviezdy. náš Otec Boh. Kto stvoril vlniace sa more... lietajúce vtáky... dupajúce slony... pichajúce ježkov... teba, jeho i mňa. náš Otec Boh.“

Motivačná obrazová metóda: obrázok rodiny

Cez motivačný obrázok rodiny (s využitím otázok: Čo je na obrázku? Koľko je tam ľudí? Čo spolu tvoria? atď.) privádzame žiakov k téme „Ja a moja rodina“.

b) Hlavná časť:

Diskusná metóda

Zadanie úlohy 1: Premysli si a spočítaj, koľko členov má vaša rodina. Kto do nej patrí?

Žiaci obvykle sami spontánne začnú menovať členov rodiny, učiteľ riadi diskusiu a prideliuje srdiečka podľa vymenovaného počtu členov rodiny. Usmerní tendenciu niektorých žiakov menovať aj široké príbuzenstvo a povzbudí všetkých žiakov, aby sa zapojili do rozhovoru. Rozhovor rozvíja komunikačnú schopnosť žiakov formulovať základné údaje o rodine.

Tvorivá metóda: tvorba plagátu

Každý žiak si za pomoci učiteľa samostatne vytvorí plagát s úlohou nalepiť naň srdiečka v tvare kvetu a napísať ku každému mená jednotlivých členov rodiny.

Obrázok 6: Tvorba plagátu

Zadanie úlohy 2: Napíšte ku každému menu člena rodiny jednu-dve vlastnosti, ktoré ho charakterizujú.

c) Záver a zhrnutie:

Žiaci vidia jednotlivé plagáty, ktoré vytvorili. Majú možnosť všímať si jednotlivé nalepené srdiečka v tvare kvetu a popísané mená s vlastnosťami. Môžu sa dopytovať na jednotlivých členov rodiny, dozvedieť sa o nich viac.

Záverečné otázky na upevnenie formou riadenej diskusie: otázky sú smerované k pojmu rodina, uvedomeniu si, kam patrí, čo to znamená, že mám rodinu, mamu, otca, súrodencov, k vlastnostiam členov rodiny... Významným prvkom je pritom

vzbudiť v žiakoch cit vďačnosti za rodinu a dokonca smerovať túto vďaku k Bohu.

Diskusná metóda

Otázky riadenej diskusie: kam sa vraciame každý deň, keď sme sa už v škole všetko potrebné naučili? Kto sa o teba stará? Na koho sa doma najviac tešíš? S kým sa porozprávaš? Komu ešte môžeme byť vďační za mamu, otca, brata, sestru, babku, dedka...?

d) Reflexia a hodnotenie:

Cieľom hodiny náboženskej výchovy bolo, aby žiaci nadobudli náboženskú spôsobilosť vnímať svoju jedinečnosť v kontexte svojej rodiny. Je pritom dôležité zistiť, ako žiaci dosiahli túto náboženskú spôsobilosť. V rámci reflexie si učiteľ môže položiť tieto kontrolné otázky: Sú žiaci schopní vymenovať jednotlivých členov rodiny? Vedia žiaci pomenovať rozdiely medzi jednotlivými členmi rodiny? Nadobudli žiaci schopnosť ich charakterizovať a rozlíšiť ich vlastnosti? Vedia žiaci pomenovať svoje dary, schopnosti a zručnosti? Vedia žiaci povedať, v čom sú jedineční? Vnímajú žiaci svoju jedinečnosť? Vedia žiaci vyjadriť vďačnosť za svoju rodinu, napr. prosbou alebo poďakovaním Bohu?

Modelová hodina na tému „Biblia ako kniha kníh“

Podľa ŠVP je hlavným cieľom druhého cyklu, aby žiaci preukázali zvládnutie základov náboženskej gramotnosti. K tomu patrí aj poznanie Biblie nielen ako literárneho diela, v ktorom sa žiac vedia orientovať. Nad Bibliou uvažujú aj ako nad Božím slovom. Medzi ciele druhého cyklu patrí preto poznať základnú štruktúru Biblie a orientovať sa v nej, ako aj reprodukovať biblické príbehy zo Starého a z Nového zákona a pocho-

Tabuľka 8: Príklad témy 5. ročníka v rámci 2. cyklu

Obsahové komponenty a témy					
Ročník	Boh a človek	Ježiš Kristus	Sväté písmo	Cirkev a sviatosti	Kresťanský život
5. ZŠ Boh sa nám dáva poznať	Prítomnosť Boha vo sveťe Boh ako Trojica Boh Stvoriteľ Boh ako Otec, Božie atribúty		Biblia ako Božie slovo Svätá zem	Rodina ako domáca Cirkev Modlitba v spoločenstve Cirkvi Miesta modlitby vo Svätom písme Kostol ako miesto stretnutia spoločenstva s Bohom a s ľuďmi	Komunikácia s Bohom v modlitbe Modlitba a jej formy

piť ich význam. ŠVP túto náboženskú spôsobilosť definuje takto: *žiak pozná základnú štruktúru Biblie, orientuje sa v nej a vie predstaviť jej význam pre kresťanskú vieru.* V tomto prípade náboženská spôsobilosť patrí do kategórie náboženskej kognície (poznatie základnej štruktúry Biblie a orientácia v nej) a zároveň sa rozvíja aj žiakova schopnosť komunikácie (vyjadriť a pomenovať, čo znamená Biblia pre kresťanskú vieru). Tento výkonový štandard môžeme naplniť obsahovým štandardom *Biblia ako Božie slovo a jej pôvod*.

Tému „Biblia ako kniha kníh“ nachádzame v druhom cykle rímskokatolíckej náboženskej výchovy, je súčasťou témy „Biblia ako Božie slovo a jej pôvod“. Téma je súčasťou obsahového komponentu Sväté písmo a otvára žiakom prístup k pochopeniu Božieho slova v biblických textoch. V téme „Biblia ako kniha kníh“ môžeme rozvíjať jednu časť náboženskej kompetencie, teda napr. žiak pozná základnú štruktúru Biblie a orientuje sa v nej.

Návrh modelovej hodiny na tému „Biblia ako kniha kníh“ s využitím aktivizujúcej metódy (kvíz)

Ročník: 5. ZŠ

Téma: Biblia ako Božie slovo a jej pôvod; podtéma: Biblia ako kniha kníh

Obsahový štandard: Biblia ako Božie slovo a jej pôvod

Výkonový štandard (nadobudnutá náboženská kompetencia): poznať základnú štruktúru Biblie a orientovať sa v nej

Metódy: výkladová metóda, diskusia, práca s textom, kvíz

Pomôcky: powerpointová prezentácia, biblické texty (vytlačené pre každú skupinu)

Príprava hodiny:

Cieľ hodiny je rozvíjať náboženskú spôsobilosť poznať základnú štruktúru Biblie a orientovať sa v nej. Detailne to znamená, že minimálnu úroveň dosahuje žiak vtedy, keď rozlišuje medzi Starým a Novým zákonom a pozná aspoň niektoré skratky biblických kníh. Strednú úroveň žiak dosahuje, keď vie určiť, ktoré knihy

o Biblii: v akom jazyku bola Biblia napísaná, prečo sa Biblia nazýva Biblia, ako dlho trvala tvorba celej Biblie, ako vôbec vznikala Biblia (kto ju napísal) a aký je význam Biblie v spoločnosti a v kresťanskom spoločenstve.

Diskusná metóda

Otázky: Poznáš všetky knihy podľa ich skratiek? Každá jedna má svoj jedinečný príbeh a Boh ťa chce cez ňu niečo naučiť, ukázať ti niečo alebo pripomenúť...

Diskusnou metódou vovádzame žiakov do vnímania rôznorodosti biblických kníh a zároveň do systematickosti a celistvosti Biblie. Zároveň žiaci majú možnosť uvedomiť si, že každá kniha má svoju skratku, ktorá ju definuje a s ktorou sa žiaci môžu pri čítaní Biblie stretnúť.

Skupinová práca

Na základe rozdanych biblických textoch majú žiaci odpovedať na otázky, ktorými zisťujeme, či a do akej miery žiaci doteraz nadobudnuté poznanie vedia aplikovať na konkrétne texty z Biblie:

Cez powerpointovú prezentáciu poskytujeme žiakom základné informácie

Obrázok 7: Prehľad kníh Svätého písma

- ~ Je to príbeh zo Starého alebo z Nového zákona?
- ~ Kto je hlavnou postavou biblického príbehu?
- ~ Aký problém má hlavná postava?
- ~ Dopadlo to dobre?
- ~ Aká je hlavná myšlienka biblického úryvku?
- ~ Čo chce Boh povedať cez tento biblický úryvok?

Individuálna práca s textom

Úlohou individuálnej práce s textom je identifikovať biblické výroky v bežných vyjadreniach a rozlíšiť výroky, ktoré pochádzajú z Biblie, od tých, ktoré z nej nepochádzajú. Táto aktivita umožňuje žiakom lepšie pochopiť význam textov a uchopiť ich ako biblické výroky. Zároveň rozvíja schopnosť žiakov vnímať prítomnosť Biblie (a teda náboženstva) v bežných výrokoch slovenskej kultúry.

c) Záver a zhrnutie:

Metóda biblického kvízu je biblická kvízová hra s biblickými otázkami a odpoveďami spolu s biblickými odkazmi, ktorá pomôže lepšie spoznať Bibliu. Biblický kvíz má za cieľ

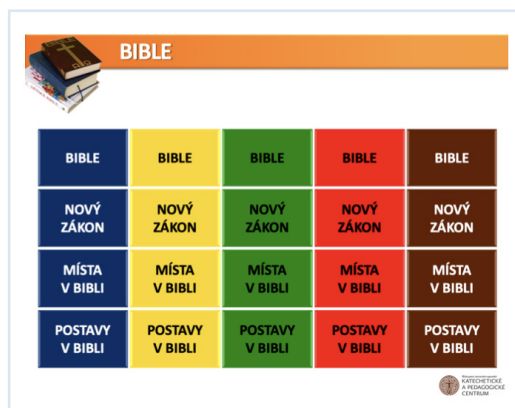
1. Kto druhému jamu kope, sám do nej spadne.
2. Stavaj dom na piesku.
3. Nič nové pod slnkom.
4. Oko za oko, zub za zub.
5. Aj majster tesár sa utne.
6. Kto hľadá, nájde.
7. Uctievať zlaté teľa.
8. Stáť ako sol'ný stĺp.
9. Prví budú poslední.
10. Obetný baránok.
11. Čo chceš, aby iní robili tebe, rob aj ty im.
12. Neveriaci Tomáš.
13. Trpezlivosť ruže prináša.
14. Viem, že nič neviem.
15. Kde je vôľa, tam je cesta.

Z Biblie pochádza aj veľa známych výrokov. Uhádneš, ktoré z nich sú z Biblie a ktoré nie?

Obrázok 8: Individuálna práca s biblickými výrokmami

upevňovať učivo, ale aj zistiť, do akej miery žiaci nadobudli náboženskú spôsobilosť poznať základnú štruktúru Biblie a orientovať sa v nej.

Obrázok 9: Biblický online kvíz

d) Reflexia a hodnotenie:

Cieľom hodiny náboženskej výchovy bolo, aby žiaci nadobudli náboženskú spôsobilosť *poznať základnú štruktúru Biblie a orientovať sa v nej*. Je pritom dôležité zistiť, ako žiaci túto náboženskú spôsobilosť dosiahli. V rámci reflexie si učiteľ môže položiť tieto kontrolné otázky: *Sú žiaci schopní rozlišovať medzi Starým a Novým zákonom? Vedia žiaci pomenovať skratky biblických kníh? Nadobudli žiaci schopnosť určiť, ktoré knihy patria do Starého a ktoré do Nového zákona? Vedia žiaci identifikovať hlavné postavy Starého a Nového zákona? Do akej miery nadobudli žiaci vzťah k čítaniu Biblie? Vedia interpretovať vybrané biblické texty?*

Na čo sa pri vzdelávacej oblasti zamerať pri hodnotení?

Náboženská výchova zameraná na rozvoj náboženských spôsobilostí sa orientuje na výstupy vzdelávania, a preto je dôležité vedieť, či sme vo vzdelávaní skutočne dosiahli vytýčené ciele. Na to poslúžia v praxi overené nástroje **evaluácie**, ako napr. školské práce a domáce úlohy, referáty či písomky.

Vypracovať efektívne hodnotiace kritériá pre náboženskú výchovu je v zásade náročné. Táto náročnosť vychádza zo samotného pojmu náboženskej spôsobilosti. V skutočnosti sa základné prvky náboženskej spôsobilosti dajú ťažko hodnotiť v školskom prostredí, pretože ide o konkrétne odpovede žiaka na špecifické životné požiadavky podľa jeho náboženského presvedčenia.

Na druhej strane je potrebné považovať evaluáciu za jeden zo základných cieľov efektívneho náboženského vzdelávania. Hoci predmet náboženská výchova je v mnohých prípadoch neklasifikovaný, učiteľ môže pri hodnotení žiakov na hodine náboženskej výchovy využívať celú škálu možností (napr. test, písomná práca, ústne skúšanie, referát, cvičné situácie, portfólio a pod.). Pritom je dôležité využívať nielen hodnotenie výsledkov učenia, ale skôr formatívne hodnotenie podporujúce učenie sa žiakov.

Cieľom vyučovania náboženskej výchovy sú nadobudnuté náboženské spôsobilosti žiakov. Náboženským spôsobilos-

tiam zodpovedajú zvyčajne viaceré obsahové štandardy. Žiaci teda nadobúdajú výkonový štandard v rámci jedného cyklu na konci viacerých súvisiacich obsahov. To znamená, že aj dosiahnutie náboženských spôsobilostí žiakov môžeme hodnotiť na konci viacerých súvisiacich obsahov alebo na konci cyklov. Je však významné sledovať nadobudnutie náboženských spôsobilostí aj priebežne, napr. na konci hodiny.

Podľa hore uvedeného príkladu náboženskej spôsobilosti *poznať základnú štruktúru Biblie a orientovať sa v nej* si môže učiteľ na konci hodiny položiť tieto kontrolné otázky: Sú žiaci schopní rozlišovať medzi Starým a Novým zákonom? Vedia žiaci pomenovať skratky biblických kníh? Nadobudli žiaci schopnosť určiť, ktoré knihy patria do Starého a ktoré do Nového zákona? Vedia žiaci identifikovať hlavné postavy Starého a Nového zákona? Do akej miery nadobudli žiaci vzťah k čítaniu Biblie? Vedia interpretovať vybrané biblické texty?

Nástroje hodnotenia žiaka na hodinách náboženskej výchovy

Najčastejšími nástrojmi hodnotenia žiakov sú ústne skúšanie, test a písomná práca. Ďalším nástrojom hodnotenia učiteľom môže byť napr. portfólio, čo je súbor rôznych produktov žiaka (slohové

práce, diktáty, kresby, obrázkový materiál, zápisky a pod.). Prínosným spôsobom formatívneho hodnotenia žiakov je využitie učebných situácií. Náboženská výchova orientovaná na nadobúdanie náboženských spôsobilostí sa zameriava na čínorodé riešenie problémov a situácií. Konkrétne učebné situácie sa stávajú pre žiakov výzvou na riešenie. Vychádzajú pritom zo všeobecnej skúsenosti, že každý človek je počas svojho života vystavený rôznym úlohám, ktoré chce cielene a systematicky zvládnuť a riešiť a pritom nadobudnúť určité zručnosti a schopnosti.

Tieto je možné kombinovať aj so spôsobom sebahodnotenia (samostatná hodnotiaca činnosť žiakov), ako aj rovesníckym hodnotením, pričom žiak posudzuje prácu iných a zároveň lepšie pochopí jej ciele a kritériá kvality.

Analýza nadobudnutých náboženských spôsobilostí

Výstupom vyučovania náboženskej výchovy sú nadobudnuté náboženské spôsobilosti žiakov. Formulované náboženské spôsobilosti sa samy osebe nevedia pretaviť do procesu vyučovania a učenia, ale vyžadujú si, aby ich učiteľ vedel starostlivo preskúmať a analyzovať. Podľa hore uvedeného príkladu ide napr. o spôsobilosť *poznať základnú štruktúru Biblie a orientovať sa v nej*. Pre učiteľa náboženskej výchovy je preto dôležité najprv definovať, čo znamená konkrétna nadobudnutá náboženská spôsobilosť a čoho sú schopní žiaci, ak nadobudli túto náboženskú spôsobilosť: teda napr. či sú schopní rozlišovať medzi Starým a Novým zákonom, či nadobudli schopnosť určiť, ktoré knihy patria do Starého a ktoré do Nového zákona, či vedia identifikovať hlavné postavy Starého a Nového zákona, do akej miery nadobudli vzťah k čítaniu Biblie a či vedia interpretovať vybrané biblické texty.

Pre efektívne hodnotenie je okrem toho dôležité formulovať indikátory dosiahnutia danej náboženskej spôsobilosti, teda jej minimálnu, priemernú a maximálnu úroveň. Maximálna úroveň zodpovedá schopnostiam, ktoré zodpovedajú vlastnému zmyslu formulovanej spôsobilosti. Podľa hore uvedeného príkladu o spôsobilosti *poznať základnú štruktúru Biblie a orientovať sa v nej* by indikátory mohli vyzeráť takto:

- ~ minimálna úroveň: žiak rozlišuje medzi Starým a Novým zákonom a pozná aspoň niektoré skratky biblických kníh;
- ~ priemerná úroveň: žiak vie určiť, ktoré knihy patria do Starého a ktoré do Nového zákona, pozná skratky kníh a vie identifikovať hlavné postavy Starého a Nového zákona;
- ~ maximálna úroveň: žiak má základné poznatky o Biblii, nadobúda vzťah k čítaniu Biblie a vie interpretovať vybrané biblické texty.

Nástroje hodnotenia môžu byť v tomto prípade individuálna práca žiaka s textom (identifikovať biblické výroky v bežných vyjadreniach a rozlíšiť výroky, ktoré pochádzajú z Biblie, od tých, ktoré z nej nepochádzajú), ako aj biblický kvíz, podľa ktorého je možné zistiť, do akej miery žiaci nadobudli náboženskú spôsobilosť *poznať základnú štruktúru Biblie a orientovať sa v nej*.

Sprievodca zmenami vo vzdelávacích oblastiach

**Sprievodca zmenami vo vzdelávacej
oblasti Človek a spoločnosť –
predmet Rímskokatolícka náboženská
výchova/náboženstvo**

Autor:

Doc. ThDr. Tibor Reimer, PhD.

Recenzentky:

Mgr. Katarína Zemanová

Mgr. Janka Mišendová

Jazyková úprava:

PhDr. Martin Lokša

Grafické spracovanie:

Miroslav Lukačovič

Vydal:	NIVaM
Vydanie:	prvé
Formát:	elektronicky
Rok vydania:	2024

ISBN:	978-80-565-1636-2
EAN:	9788056516362

